

Fabra, biografia en imatges

Xavier Ferré Trill

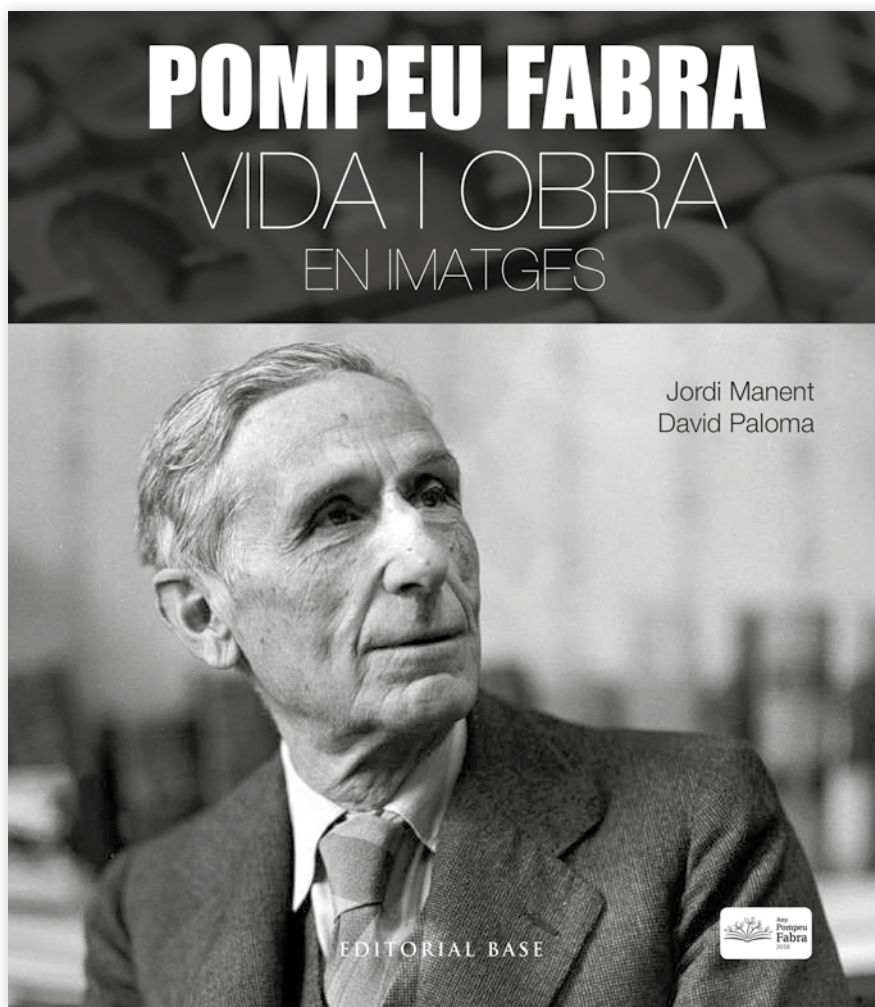
La biografia en imatges de Fabra a càrrec dels dos joves estudiosos de la trajectòria d'«el gramàtic idealista», com agradava de dir a Rovira i Virgili, reflecteix amb meticulositat les etapes vitals i intel·lectuals del lingüista.

Allò que cal destacar del text és la manera com l'enginyer es va inserint en el teixit cultural i associatiu de la Catalunya finisecular del vuit-cents, conjuntura fonamental per a comprendre els ressorts conscienciadors del jove filòleg autodidacta. Tota la primera part, corresponent a l'etapa 1868-1902, recull fonamentalment les baules relacionals que defineixen la posterior tasca normalitzadora fabriana. I no cal dir que l'excursionisme –com assenyalen tantes biografies coetànies a la del prohom modernista– fou un gresol que obrí portes, ni que fora de manera indirecta, a les relacions amb el grup de “L'Avenç”. Uns àmbits (oberts) duïen a uns altres.

La part central del text, dedicada, és clar, a l'etapa 1912-1939, recull amb profusió de fotografies totes les fites, espais, commemoracions i iniciatives, en què participà el Fabra artífex de la normativització de la llengua. Correspon a una etapa –afavorida per la visió planificadora de govern de Prat de la Riba en sol·licitar el retorn de Fabra al Principat després de deu anys d'estada a Bilbo, Bascònia (1902-1912)– de socialització del corpus codificador fabrià: normes, gramàtica, diccionari, *Converses*. Materials i cànon. Obra Feta Referencial. Tot i, com a intel·lectual el deure de difondre'n el coneixement.

A través de conferències, programes radiats, tertúlies i cursos ateneístics les idees esdevenien acció col·lectiva. I tot plegat en una base societària ben trenada i desenvolupada. L'ambient designava que la societat més activa culturalment i políticament –quadres intermedis connectors de baules, que actuaven com a intel·lectuals col·lectius organitzats, intel·lectuals professionals com Fabra– articulés una mena de bloc històric nacional d'alliberament que havia posat la proa rumb a una certa normalitat cultural i sociolingüística. La Catalunya associada marcava el pas de la política. La societat civil –el catalanisme-moviment, segons Jordi Casassas–¹ era la societat política. I Fabra, i els lingüistes que s'hi agombolaven formaven part d'aquest calidoscopi orientador. I al País Valencià (de Josep Giner a Carles Salvador i Sanchis Guarner, amb Casacuberta, Aramon i Coromines com a, alhora, observadors i proganistes) i a Les Illes (d'Alvover a Borja Moll) esdevenia semblantment i gradual.

En aquest sentit la tasca de mossèn Alcover, Lluís Fullana, també formava part del nucli que associava llengua i nació. La qüestió de si hi hagué dissensions amb Fabra mostren, fins i tot, la riquesa de propostes i de voluntats que acabaren per sumar esforços. Com no podia ser d'una altra manera. *L'élan* patriòtic de la conjuntura dels anys vint i trenta, fet estandard, ho reclamava. Per tant, més enllà de la polèmica interna cal, potser, centrar l'atenció en, per exemple, la tasca d'Alcover a l'hora de recórrer tot el Territori Lingüístic per a bastir traces dels estàndards que

Portada del llibre *Pompeu Fabra. Vida i obra en imatges*, de Jordi Manent i David Paloma, publicat per l'Editorial Base l'any 2018.

policèntricament havien de bastir un model normatiu. Fullana, d'altra banda, acabà sumant-se a l'Acord de Les Normes de Castelló (1932). Aquesta biografia il·lustrada també fa pensar en aquests aspectes contemplant imatges que duen a recordar racons i moments de debat.

La part final del volum recull la diàspora. Però en el cas de Fabra diàspora relativa. L'abast territorial que emprengué –fonamentalment entre Montpeller i Perpinyà-Prada– designava, vés per on, aliances viscudes amb Louïs Alibèrt, el Fabra occità, i les espurnes, ben roents, nord-catalanes: Enric Guiter, Carles Grandó i Carles Baubi, que després foren substituïdes per, si més no, un jonc més jove als anys cinquanta i seixanta: d'Antoni Cairol a Pere Verdaguer i el nucli de *Sant Joan i Barres*. El text, doncs, no tan sols afavoreix la familiarització amb un 'espai-temps' passat, sinó que permet de projectar-lo gairebé fins a l'actualitat. Les brases fabrianes.

La part final del volum, amb afany didàctic, recull encertadament un apartat de les edicions de les obres de Mestre Fabra, esquemes i guiatges de conferències, edicions i reedicions.

Tot plegat un conjunt d'iniciatives dutes a terme –entre cinquantenaris i centenaris del filòleg– que reflecteixen el devesall de manifestacions civils, la persistència de les quals remeten a una consciència sociolingüística que –segons com evolucioni la demografia lingüística (i, sobretot, la clarividència política)–, per esgotament, pot no dur a una manca de relleu generacional de parlants. Aquest volum també permet de fer aquesta reflexió.

Nota

1. Jordi Casassas Ymbert. «Què ens pot ensenyar encara la història del catalanisme». *Revista de Catalunya*, 310 (2020), pp. 47-61. »